

Японска окупация: отношение на японските окупатори към корейското общество и последици в съвременните им отношения

Йоана Минчева

СУ „Св. Климент Охридски“

II курс, катедра Кореистика

Abstract: South Korea and Japan are each other's most coherent ally in East Asia because of their geographic proximity. Both countries share the same primary military benefactor, the United States. In spite of the many reasons to ally, relations remain tense, not surprisingly due to their history - Japanese occupation of Korea and the violent treatment of the Japanese. Japanese colonial ideology uses three ways to assimilate Korean society: knowledge production, economic policy, and brute force. These three ways together are mutually reinforcing and in one way or another subsequently yield results, which are to frustrate Korean national efforts and prevent them from awakening their national consciousness.

The purpose of this article is, first, to trace the historical events that led to the Japanese occupation and to highlight the moments during the occupation. This includes the preconditions for the occupation of the Korean Peninsula as well as the disobedience of the Korean people expressed in the March 1st Movement. Secondly, to shed light on the cruel treatment by the Japanese occupiers towards Korean society, noting important points such as: the gradual erasure of Korean culture, the mobilization of Korean men during World War II, the recruitment of "comforting women", the disgusting experiments of Unit 731. What is more, to describe how this affects today's Korean self-consciousness. And last but not least, to trace Japan's relations with both South Korea and North Korea.

In conclusion, the past continues to haunt South Korea, North Korea and Japan, to exacerbate relations between the countries and to lead to new conflicts. However, there are a great deal of factors and preconditions for Japan and South Korea to warm relations. It's a matter of time before it happens. They just have to forgive each other and move on together, stronger.

Отношенията между Япония и Корея можем да проследим още от древни времена. Разстоянието между островите, на които е разположена Япония, и Корейския полуостров може да се преодолее без проблем дори с лодка, което е било предпоставка за лесен обмен на култура, традиции по онова време. Дори съществува теория, че във вените на японците тече корейска кръв. Някои историци вярват че по времето на Периода на Трите царства¹, Пекче² се съюзява с Япония. Когато Пекче губи битката и кралското семейство и част от елита заминават за Япония и се вливат в местния японски елит.

Въпреки това конфликтите между двете страни не закъсняват и не липсват. Подобен пример е участието на Корьо в неуспешните инвазии на династия Юен³ срещу Япония през 1274 г. и 1281г. Също така и нашествията, предприети от Тойотоми Хидейоши (1536-1598 г.; 豊臣秀吉) в Корея (1592–1598).

Но за най-преломен момент в отношенията им можем да посочим именно Японската анексия (1910 г. - 1945 г.) на Корея която започва началото на XX в.. След като предприема мерки за постепенното отслабване на корейския суверенитет, Япония колонизира Корея и започва да упражнява безпощаден военен контрол над страната. Корея записва един доста пагубен, тежък дори черен период в своята история. Отношението на окупаторите към корейското общество по това време е жестоко и трагично. Случилото се оставя белег в националното съзнание на корейците, то предопределя и последвалите събития и отношения между двете държави. Извинения и компенсации се искат и до днес, макар двете азиатски страни да поддържат нормални дори добри отношения с оглед на съвременните събития. Според Антон Андреев за разлика от страни като Германия, Япония още не е успяла да преработи вината си за Втората световна война, за колонизацията на Корея след 1905 година и за инвазията в Китай. „Когато в Корея, Югоизточна Азия или Китай стане дума за Япония, кървавото минало веднага изплува на повърхността. В тази част на света хората често свързват Япония не с друго, а именно с агресия, окупация и кръвопролития“ (Андреев 2012).

¹ Трите корейски царства (на корейски: 삼국시대) или Трите корейски кралства (I век пр.н.е. – VII век).

² 백제, 百濟 (18 г. пр.н.е – 660 г.).

³ Монголска династия, управлявала Китай (1271 – 1368).

В края на XIXв. самоизолацията в Корея е възприета като „най-подходящата политика за Корея” (Федотов 2013: 64). Само че това се оказва не особено в полза на икономиката и на корейското общество. Нужно е страната да се отвори, нужни са и редица реформи. От слабостта на Корея, която в опита си да се реформира подписва редица неравноправни договори с чужди страни и изпада в сложно положение, се възползва Япония, която умело диктува своята политика задкулисно. Корея сключва първи търговски договори със САЩ, Англия, Германия и Русия и други западни държави с цел да предотврати бъдеща японска експанзия. Чуждият експанзионизъм се засилва, Корея не успява да води самостоятелна външна политика и не съумява да овладее вътрешните конфликти. Това за огромно нещастие за корейците съвпада с победата на Япония над Китай, която слага край на влиянието на Китай над Корея. Съвпада и с убийството от японски агенти на съпругата на последния корейски крал Коджон⁴ - кралица Мин, а и с победата през 1904 г. на Япония над Руската империя (1721 – 1917), която е главен съперник в района на Източна Азия.

Японската империя демонстрира изключителна сила и влияние и е въпрос на време да анексира Корея. Стъпка към постигането на заветната цел са сключените неравноправни договори с Корея, които създават благоприятни условия за по-нататъшно завладяване на целия Корейски полуостров. Първият такъв договор е сключен през 1905 г., с който Корея губи своя дипломатически суверенитет и се превръща в протекторат на Япония⁵. Последното стъпало до окупацията на полуострова е договорът от 1907 г.⁶. През 1910 г. анексията е вече факт чрез подписания договор от 1910 г., известен още като Договора за анексиране, чиято легитимност по-късно е подлагана на съмнение. Япония създава в Корея генерал-губернаторство. Япония въвежда в страната пехотни дивизии, полицаи, жандарми, информатори, агенти. „По този начин се установява чужд военно-полицейски режим, жесток и безскрупулен по своята същност” (Федотов 2013:65).

⁴ Коджон (고종;高宗) - последният крал на династия Чосон и първият император на Корея (1897 – 1907).

⁵ Известен също като Договора от Ълса (을사조약;乙巳條約), сключен между Японската империя и Корейската империя през 1905 г. в резултат от победата над Руската империя.

⁶ 정미조약 ;丁未條約.

Започва един период, наричан от корейците „Време на японската принудителна окупация“⁷, а от японците - „Корея под японска власт“⁸.

„За Корея настъпва най-тежкият период в нейната история: започва чудовищна експроприация на земите, присвояване на местната собственост, почти целия селскостопански продукт се изнася в Япония, а местното население е обречено на глад” (Федотов 2013:65). Създаденото генерал - губернаторство налага монопол над банките, железниците, пристанищата, разграбва подзмените богатства. През 30-те години на XXв. в Корея се води усилена индустриализация, правят се редица реформи, които имат за цел да я превърнат във военно промишлена база. Дейвид Бръдноу твърди, че японците са пристигнали и останали в Корея поради следните причини: да експлоатират земята за икономическа печалба; да развият страната като опора срещу евентуална атака от други нации; да създадат база за експанзията си в Азия (Бръдноу 1970: 164).

Установеният жесток японски режим, безпощадната експлоатация, забраната на всичко национално, нечовешкото отношение към окупираните обаче се натъкват на съпротива от страна на корейците. Движението на съпротива през този период е дълбоко повлияно от засилването на национализма и националното самоопределение в азиатските колонии през периода на Първата световна война и след нея. Най-запомнящи и мащабни са протестните движения от 1 март 1919г.⁹, които са подтикнати от съмнение за умишлено убийство на бившия император Коджон от японски агенти. Акциите се изразяват в организиране на демонстрации в цялата страна, които се противопоставят на японската окупация и настояват за независимост. Макар Първомартенското движение да е потушено с изключителна жестокост и да не довежда до национално освобождение, то поставя началото на някои реформи от страна на японците и редица последващи манифестации и протестни акции. То спомага и за увеличаването на ненасилствени съпротиви в Индия и други страни. Днес 1 март е обявен за национален празник. С края на Втората световна война идва и краят на Японската анексия, за което голяма роля изиграват Великите сили, които обаче са и тези, които разделят страната на две: КНДР на север и РК на юг.

⁷ 일제 강점기; 日帝强占期.

⁸ 日本統治時代の朝鮮.

⁹ Още известно като Sam-il (3-1) Movement (삼일 운동; 三一運動).

Когато става дума за Японската окупация се откроява чудовищното отношение от страна на японците към корейското общество. Това е период осеян с много трудности и събития, които корейците трябва стоически да търпят. Голяма част от тях работят принудително, жените са експлоатирани като така наречените „жени утешителки”¹⁰, мъжете са масово мобилизирани за целите на японската войска обществото бива дискриминирано, подлагано на експерименти. Налага се насилствена асимилация с цел създаването на един общ японски народ.

Японците посягат и на корейската култура, като множество културни артефакти са унищожени, а една голяма част са изнесени в Япония. И днес множество културни реликви и национални богатства могат да бъдат намерени в японски музеи. Присвояването на съкровища на корейската история на изкуството и културата цели да се поддържа имиджа на имперска Япония като цивилизована и модерна сила в сравнение с Корея, която е представена като изостанала и примитивна.

По време на окупацията не са ограбени само културните артефакти на Корея, ограбен е целият корейски народ. Обучението по корейски език във всички начални и средни училища е премахнато, а използването на японски става задължително. Хората дори биват наказвани, ако говорят на своя майчин език. Изучаването на корейска история е забранено. Изгорени са над 200 000 корейски исторически документа, като по този начин се унищожава самата история на Корея. Религиозно обучение е забранено в новите държавни училища, с изключение на култа към японския император (Блейкмор 2018). Макар държавната образователна политика да цели корейската младеж да се образова, само малка част от корейските деца през този период всъщност завършват своето образование.

На корейците им е „разрешено“ да променят имената си на японски и биват тормозени и преследвани, ако не приемат „възможността“. Най-малко 84 процента от всички корейци приемат новите имената, тъй като хората, които нямат японски имена, не биват признати от колониалната бюрокрация и са изключени от всичко - от доставка на поща до дажби. Окупационното правителство работи и за асимилирането на корейците с

¹⁰ „Comfort women“, на японски: 慰安婦, ianfu.

помощта на религията. Шинтоистките светилища стават места за принудително поклонение. Корейците са принудени да „почитат божествата на имперска Япония, включително мъртвите императори и духовете на бойните герои, които са им помогнали да завладеят Корея по-рано през века“, обяснява историкът Доналд Н. Кларк (цит. по Блейкмор 2018).

Японската окупация съвпада и с Втората световна война. Много от японските мъже са мобилизирани и така се увеличава недостигът на работна ръка. В резултат се организират корейци за работа в континенталната част на Япония. Често те са принуждавани да работят в ужасяващи и опасни условия - работното им време, храна и медицински грижи са такива, че голям брой от тях умират (60 000 корейски работници са загинали в Япония от близо 670 000, докарани там от 1939 до 1945 г. (Румел 1999: 119а). От 1944г. започва набирането и на корейски войници в японската армия. Японците обаче не успяват напълно да им се доверят, че ще се бият наистина редом заедно с тях. Така например Доус свидетелства, че „В Тиниан имаше пет хиляди корейски работници и за да нямат врагове на гърба си, когато американците нахлуха, японците ги убиха“ (Доус 1994:278).

Въпросът за Отряд 731 е широко разискван. По време на Втората световна война корейци, заедно с много други азиатци, биват използвани за експерименти на Станция 731 (Отряд 731), заловени от жандармерия или специални служби. Някои подробности около отряда остават неизвестни. Негов създател е Широ Ишии ¹¹ . Така например изследователите Харуко Тая Кук и Теодор Ф. Кук (1992) обръщат внимание на това, че тестовите субекти често са наричани "трупци" (丸太, maruta). Това название възниква като шега от страна на персонала, защото официалната история, дадена на местните власти, е че съоръжението не е друго освен дърводобивна фабрика. 731 е специален отряд на японската армия, занимаващ се с изследвания в областта на биологичните оръжия, в това число опити върху хора. Затворниците са инжектирани с болести, маскирани като ваксинации, за да бъде проучен ефектът им. Умишлено са заразявани със сифилис и гонорея, след което биват проучвани. Хиляди мъже, жени, деца и бебета са подложени на вивисекция, често без упойка и обикновено завършва със смъртта на жертвата.

¹¹ Shirō Ishii (石井 四郎) - японски микробиолог, медицински офицер и военен престъпник. (1892-1959).

Отстранявани са ограни, разменяни са крайници и са провеждани редица други ужасяващи експерименти, за да се проследи ефекта на дадена болест.

Тези тестове довеждат до разработването на бацилна бомба, също и на бомбата от бълхи, използвана за разпространение на бубонна чума. Генерал Ямада (山田 乙三) дори признава, че отрядът е създаден с цел подготовка на бактериологическа война, главно против СССР. В продължение на 40 години обаче ужасяващите дейности на 731 остават една от най-строго пазените тайни. Фактите около дейностите на този отряд не са официално признати от Япония и са покрити с помощта на САЩ .

Японската окупация оставя белег в съзнанието и на нежния пол. Жените заминават за Япония с обещания за работа във фабрики и ресторанти или като медицински сестри без изобщо да предполагат, че всъщност ще служат като „жени утешителки“¹⁵ за войниците. „Отразявайки техния дехуманизиран статус, често те са наричани „женски боеприпаси“ или „обществени тоалетни“. Буквално като предмети, които трябва да се използват и с които да се злоупотребява. Жени и момичета, които често дора са непълнолетни, са безмилостно изнасилвани и експлоатирани. Ако дръзнат да откажат или да се противопоставят, са безпощадно пребивани и дори убивани. Корейката, която е една от оцелелите жертви, принудени в сексуално робство от японската имперска армия, Ким Хак Сун¹² (1924 ~ 1997) разказва в интервю от 1991 г. за това как е била назначена в "корпуса на жените за комфорт" през 1941 г. Тя е едва 17 годишна, когато я взимат насила. Тя споделя, че е изнасилвана 30-40 пъти на ден, всеки ден от годината по време на нейното време като „жена за комфорт“ (Уатанабе, Казуко 1999:20). В своето интервю тя казва още: „...Родих се жена, но никога не съм живяла като жена ...“ (Пак там). След края на Втората световна война и на Японската окупация някои жени успяват да избягат, други умират от инфекции, а трети биват убити или принудени да се самоубият.

Дълго време поради влиянието на конфуцианската идеология¹³ в Китай и Корея темата за „жените утешителки“ се игнорира, а и японците отричат тази практика. Но през

¹² (김학순;金學順) - корейска активистка за правата на човека, която води кампания срещу сексуалното робство и сексуалното насилие по време на войната. Тя е първата жена в Корея, която излиза публично и свидетелства за опита си като жена на японските военни за комфорт.

¹³ Традиционно неомъжената жена трябва да цени целомъдрието си над собствения си живот и всяка жена, която загуби девствеността си преди брак по каквато и да е причина се очаква да се самоубие.

80-те години на XX в. редица жени започват да разказват историите си. На 14 януари 1992 г. японският главен говорител Коичи Като (加藤 紘一) (1939-2016) отправя официално извинение. Към 2008 г. на оцелелите жертви се дават еднократни плащания. Също така е създадена организация, която дава пари и праща извинителни писма на жертвите. И до днес тази тема остава болезнена и нерешен проблем в Японско-корейските отношения. Корея иска парично обезщетение, а японците твърдят, че всички искове, свързани с войната са уредени с договора от 1965г¹⁴¹⁸. През 2019 г. южнокорейският съд позволява на отделни корейски граждани да търсят обезщетение за злоупотреба с принудителен труд по време на Втората световна война, което допълнително обтяга отношенията.

Напрежението около миналите събития и неуредените напълно отношения между двете държави водят до допълнително обтягане на икономическите и търговските им връзки. През ноември 2016г., въпреки критиките от всички страни, Република Корея(한국) и Япония подписват Споразумението за сигурност във военната информация (GSOMIA)¹⁵, което означава, че Япония и Южна Корея споделят военна информация за Северна Корея без САЩ. Макар инцидент да довежда до влошаване на отношенията между Япония и РК и прекратяване на споразумението, след време то отново бива подновено. Двете държави полгат големи усилия за подобряването на взаимоотношенията си. Така например културният обмен не спира. Провеждат се фестивали в Сеул и Токио, които имат за цел да запознаят японците с корейската култура и обратно. Корейския посланик в Токио Ю ХънгСу (유홍수) по време на корейско-японския фестивал през 2014г. споделя, че вярва в светлото бъдеще на двете страни и макар да преминават през трудности, породени от миналите тежки събития, те могат да преминат през това заедно, изграждайки здраво приятелство и тясна връзка помежду си. Корейската вълна, известна като *Халю*¹⁶, набира все по-голяма популярност в Япония. Много k-поп артисти промотират своето творчество и дори правят цели албуми с песни на японски. Концертите в Япония на k-поп групи са едни от най-очакваните. Що се отнася до японската култура, след края на Втората световна война Южна Корея забранява японския културен внос като

¹⁴ Договор за Базисни отношения между Япония и РКорея (японски: 日韓基本条約; корейски: 한일기본조약, 韓日基本條約).

¹⁵ General Security of Military Information Agreement (GSOMIA).

¹⁶ Корейска вълна или Халю (한류; 韓流).

музика, филми, аниме, видео игри, литература (манга). Но през 2004 г. забраната е свалена. Към днешна дата голям процент от корейското общество са почитатели на японската култура. Обменът на ученици между двете държави също е широко застъпен и популярен.

Ситуацията на север е по-усложнена. След Втората световна война много корейци, организирани като колониални работници, се връщат в Северна Корея, макар някои от тях да са родом от Юга. Самата Корейска народно-демократична република финансира тяхното придвижване обратно в родината. Понастоящем обаче отношенията между Япония и Северна Корея са в застой. КНДР (조선민주주의인민공화국) настоява за репарации и извинение за нанесените щети по време на окупацията, а Япония иска да се разреши проблемът с отвлечените японци от севернокорейски агенти.

Корейската чувствителност и емоции често се определят днес като корейския „хан“¹⁷. Разбирането за хан е свързано с националния характер на корейския народ. Хан е феномен, върху който японската окупация оказва дълбок отпечатък. Хан се характеризира с потиснатите гняв, скръб, недоволство, омраза към окупаторите. Преживяното остава в националното съзнание на корейците и за тях японската анексия ще остане „болна тема“. Затова те са предпазливи и дистанцирани, когато става дума за отношения с Япония. Въпреки това обаче културния обмен помежду им вещае тенденция за стопляне на отношенията им в бъдеще, намиране на общ език в политиката, търговския обмен. Двете държави, известни със своята красота, уникална култура и история навлизат в Новото и време и сега погледите са вперени в бъдещето - едно бъдеще на помирение, на поискана и искрено дадена прошка, на едни „разцъфтяващи“ отношения, напомнящи на пролетни цъфнали вишни и череши.

¹⁷ 한;恨 - Концепция за емоция, описана по различен начин като форма на скръб или недоволство.

Библиография:

Андреев 2012: Андреев, А. Кървавото минало на Япония. – В: Дойче Веле, септември 2012.

<https://www.dw.com/bg/%D0%BA%D1%8A%D1%80%D0%B2%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D1%8F%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%8F/a-16259810>

Блейкмор 2018: Blakemore, E. How Japan Took Control of Korea: Between 1910 and 1945, Japan worked to wipe out Korean culture, language and history. 2018, history.com.

<https://www.history.com/news/japan-colonization-korea#:~:text=In%201910%2C%20Korea%20was%20annexed,out%20war%20on%20Korean%20culture.>

Бръдноу 1970: Brudnoy, D. Japan's Experiment in Korea. – In: Monumenta Nipponica, Vol. 25, No. 1/2 (1970), 155-195. Published by: Sophia University.

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/2383744>

Доус 1994: Daws, G. Prisoners of the Japanese: POWs of World War II in the Pacific. New York: William Morrow & Company, 1994.

<https://www.jstor.org/stable/23613393?seq=1>

Кук & Кук 1992: Cook, Haruko Taya; Cook, Theodore F. Japan at war : an oral history . New York: New Press, 1992.

Румел 1999: Rummel, R. J. Statistics of Democide: Genocide and Mass Murder Since 1990, 1999.

<https://www.hawaii.edu/powerkills/NOTE5.HTM>

Уатанабе 1999: Watanabe, K. Trafficking in Women's Bodies, Then and Now: The Issue of Military "Comfort Women", 1999.

<https://www.jstor.org/stable/40003395?seq=1>

Федотов 2013: Федотов, А. Корея. Корейско странознание. София, изд. УИ"Св.-Климент-Охридски", 2013.

Хамблин 2013: Hamblin, Jacob Darwin. Arming Mother Nature: The Birth of Catastrophic Environmentalism. Oxford University Press, 2013.

<https://unit731.org/>

(Онлайн страница за отряд 731)

<https://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=121996#pagePrint>

(Културният обмен сближава Корея и Япония, 2014)